

Vlaams
Parlement

vergadering **C34**
zittingsjaar 2014-2015

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

van 21 oktober 2014

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Martine Taelman tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de kinderopvangzoeker in zijn huidige vorm – 212 (2014-2015)	3
VRAAG OM UITLEG van de heer Jan Bertels tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de gevolgen van het wegvallen van de subsidies voor animatie in woonzorgcentra – 274 (2014-2015)	7
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Vera Jans tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over preciaire subsidiëring van startende woonzorgcentra – 213 (2014-2015)	10
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Griet Coppé tot mevrouw Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, en tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de evaluatie van en de conclusies uit de afgelopen proefprojecten Wonen-Welzijn – 275 (2014-2015)	15
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de elektriciteitschaarste en de communicatie daarover naar kwetsbare groepen – 296 (2014-2015)	19

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Martine Taelman tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de kinderopvangzoeker in zijn huidige vorm – 212 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Mevrouw Martine Taelman (Open Vld): Minister, ik heb u een tijdje geleden een schriftelijke vraag gesteld over de evaluatie van de kinderopvangzoeker en de bijsturing ervan op basis van die evaluatie. Ondertussen is deze schriftelijke vraag achterhaald door de feiten.

We vernemen dat de medewerkers van voorzieningen, lokale loketten kinderopvang en lokale besturen die meewerkten aan het proefproject kinderopvangzoeker een bericht hebben gekregen dat Kind en Gezin beslist heeft om de kinderopvangzoeker in zijn huidige vorm stop te zetten. De kinderopvangzoeker zou worden geheroriënteerd naar een instrument dat meer aansluit bij de vraag van ouders over waar er opvang beschikbaar is.

De kinderopvangzoeker was bedoeld als gratis instrument op de website van Kind en Gezin om kinderopvangvragen te registreren, te behandelen en in kaart te brengen. Het voordeel was dat ouders hun opvangvraag maar één keer moesten stellen en het lokaal loket kinderopvang kon bemiddelen wanneer het vaststelde dat een opvangvraag abnormaal lang onbeantwoord bleef. De Vlaamse overheid zou een overzicht krijgen van de vragen en de mate waarin het aanbod het antwoord kan bieden op de opvangvraag.

Blijkbaar hebben ouders toch wel een andere vraag dan het oorspronkelijke opzet van de opvangzoeker en willen ze zelf zien waar beschikbare plaatsen zijn. Dat betekent dat ouders zelf veel meer de regie van het zoekproces in handen willen nemen. Dat is te begrijpen omdat iedereen een andere gezinssituatie heeft waarin andere zaken haalbaar zijn, bijvoorbeeld op het vlak van afstand.

Wat is de nieuwe timing van de ingebruikname van de geheroriënteerde kinderopvangzoeker? Wat is ondertussen de rol van het lokaal loket kinderopvang? In welke mate zullen ouders zich verplicht moeten registreren bij de kinderopvangzoeker nu duidelijk wordt dat zij door een zicht te eisen op de beschikbare plaatsen veel meer de regie van hun zoektocht in eigen handen willen houden?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans (N-VA): Voorzitter, het element van de kinderopvangzoeker gekoppeld aan het lokaal loket kinderopvang is een belangrijk onderdeel van het kaderdecreet met betrekking tot kinderopvang. Het is essentieel dat er een instrument bestaat waardoor er een goede matching is tussen vraag en aanbod. Zo kunnen ouders op een eenvoudige manier nagaan wat het aanbod aan kinderopvang in hun regio is. Ik was dan ook verbaasd dat er grote problemen zijn.

Op de website van Kind en Gezin staat te lezen dat het project is stopgezet en dat verder onderzoek nodig is. Welke concrete problemen zijn er en zijn die onoverkomelijk? Er was een timing vooropgesteld, waarbij er in 2013-2014 met een proefproject zou worden gewerkt om het dan vanaf 2015 uit te rollen over heel Vlaanderen. Wordt de timing aangepast? Kunnen de vooropgestelde criteria voor een transparant, eenvoudig systeem gehandhaafd blijven? Het proefproject

vond plaats in de regio Hasselt. Wat betekent het stopzetten voor de lokale besturen? Hasselt heeft een eigen kinderopvangwijzer. Kunnen ze verder met dat systeem of zijn er softwarematige problemen?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers (CD&V): Minister, toen we tijdens de vorige legislatuur het kaderdecreet hebben goedgekeurd, vonden we het allemaal belangrijk dat er een goed zicht was op de vraag en het aanbod inzake kinderopvang en dat er een goede matching zou zijn. De kinderopvangzoeker is van start gegaan, maar blijkt niet te voldoen aan de verwachtingen. Daarom is het beter ermee te kunnen stoppen en een en ander te heroriënteren. Op die manier kan in de toekomst wel worden voldaan aan de betrachtingen. Hoe zal de andere toepassing eruitzien, rekening houdend met de huidige evaluatie? Wat is de timing?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, dames en heren, na een grondige evaluatie van het proefproject kinderopvangzoeker, onder andere door een onderzoek uitgevoerd door het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, wordt inderdaad door Kind en Gezin werk gemaakt van een heroriëntatie van de kinderopvangzoeker. De werkwijze bleek niet voldoende gebruiksvriendelijk en leidde tot bijkomende administratieve belasting. Dit toont nog eens het belang van een geleidelijke implementatie en een bijsturing op basis van een evaluatie aan. Het is nog steeds onze intentie om de dynamiek tussen vraag en aanbod in de kinderopvang transparant te maken, maar we zullen hierbij evolueren van een model dat de vraag in kaart brengt naar een gebruiksvriendelijk model dat het lokale aanbod transparant maakt voor ouders op zoek naar opvang.

Om tot een geheroriënteerde kinderopvangzoeker te kunnen komen, zal Kind en Gezin projectmatig te werk gaan en aandacht besteden aan lokale good practices. De eerste fase bestaat uit een verkennende ronde, vooral daar waar er opstartende systemen zijn en daar waar reeds andere systemen worden gebruikt.

Ik denk hierbij aan de systemen die onder andere in Gent, Hasselt, Antwerpen, Leuven en Brussel bestaan. We zullen nagaan welke modellen daarvan het beste zijn en hoe we daaruit kunnen leren voor een mogelijke veralgemening.

Kind en Gezin zal daarbij ouders, opvangvoorzieningen en lokale besturen bevragen, met als doel bij elk van hen te peilen naar concrete verwachtingen, mogelijkheden en opties om op basis daarvan vorm te geven aan een systeem dat de vrije plaatsen op een gebruiksvriendelijke en doorzichtige manier in kaart brengt.

De lokale besturen en de reeds werkende lokale loketten, waarbij zeker ook grote steden worden betrokken, zullen worden gevraagd alle bestaande modellen te inventariseren. Die kunnen gelden als goede praktijk. Daarnaast betreft Kind en Gezin de lokale besturen voor het in kaart brengen van de te vervullen randvoorwaarden, in functie van hoe afstemming met de bestaande systemen mogelijk is. Die verkennende ronde zal lopen tot in het voorjaar 2015.

Op basis van die bevindingen worden een conceptnota en implementatieplan uitgewerkt. Op dat moment zal ook worden uitgeklaard hoe de vernieuwde kinderopvangzoeker moet worden uitgetest, zowel technisch als naar haalbaarheid van de vooropgestelde doelstellingen. Of en wanneer een veralgemeende implementatie in geheel Vlaanderen en Brussel mogelijk is, zal moeten blijken uit de verdere bevindingen.

Ook al is de kinderopvangzoeker nog niet geïmplementeerd, het is aangewezen dat het lokaal loket kinderopvang reeds zijn rol kan opnemen die decretaal is gepland. Concreet gaat het om volgende taken: het coördineren van de registratie van vragen en de voorkeur van gezinnen met behoefte aan kinderopvang; gezinnen binnen een redelijke termijn informeren over waar opvang mogelijk is met bijzondere aandacht voor kwetsbare gezinnen; samenwerken met de opvangaanbieders in de betrokken gemeenten of steden; het opnemen van een informatieve brugfunctie naar lokale besturen, organisatoren en Kind en Gezin over de vragen naar kinderopvang.

Uiteraard blijft het de bedoeling om met de kinderopvangzoeker de uitvoering van die opdrachten op termijn te ondersteunen, maar ook zonder een reeds algemeen implementeerbare kinderopvangzoeker kan een lokaal loket die taken alvast vormgeven. In heel wat gemeenten en steden is er nu immers al een lokaal loket kinderopvang actief.

We zullen door middel van een omzendbrief de lokale dynamiek aanmoedigen. Hierbij zullen we tips, goede voorbeelden en de leerervaringen uit de proeftuin in de zorgregio Hasselt opnemen.

Uit de ervaring met de vorige versie van de kinderopvangzoeker weten we dat een verplichte, elektronische registratie van de vraag moeilijk werkt. Ouders moeten zich hierbij eerst registreren met hun eID of federaal token en kunnen pas daarna hun opvangvraag stellen in de kinderopvangzoeker. Dat bleek een behoorlijke bijkomende administratieve belasting. Daarom wordt in de heroriëntatie, die bovendien grondig besproken werd in het Raadgevend Comité van Kind en Gezin, niet meer gekozen voor die verplichte registratie.

Het is de bedoeling dat ouders zicht krijgen op het vrije aanbod zonder dat ze zich hiervoor in een systeem moeten registreren. We zijn er immers van overtuigd dat het verkrijgen van de informatie die ouders zoeken op een gebruiksvriendelijkere manier kan. Op basis van die informatie kunnen ouders dan de aanbieders met een vrije opvangplaats zelf contacteren. Als er geen aanbod beschikbaar is, kunnen de ouders de stap zetten naar het lokaal loket kinderopvang dat hun openstaande vraag kan noteren en lokaal kan ondersteunen en bemiddelen in het vinden van een opvangplaats.

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Mevrouw Martine Taelman (Open Vld): Minister, u zegt dat we moeten evolueren naar een gebruiksvriendelijk model dat het aanbod in kaart brengt. Dat kunnen we alleen maar toejuichen.

Het in kaart brengen van de best practices lijkt mij een verstandige manier van werken. Als nieuweling in deze commissie vraag ik mij af waarom men de kar voor het paard heeft gespannen. Het lijkt mij een manier die je het best altijd zou hanteren: eerst kijken wat er al bestaat en goed werkt en op basis daarvan projecten opstarten, in plaats van de omgekeerde weg.

Ik denk dat we moeten toejuichen dat de verplichte registratie wordt afgeschaft. We gaan allemaal wel eens op het internet surfen. Als je op zo'n website al die stappen moet volgen, kan ik mij perfect voorstellen dat je heel gemakkelijk afhaakt. Het lijkt mij dus een heel goede zaak. Het zal ook met zich meebrengen dat dat loket enkel moet ingrijpen op het moment dat er echt een probleem is en dat de ouders zelf dus veel meer de regie in handen krijgen. Dat lijkt mij goed.

Minister, misschien heb ik niet goed opgelet, maar ik heb geen concrete timing gehoord. Kunt u die indien mogelijk nog geven?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans (N-VA): Minister, ik begrijp dat er inderdaad wel wat problemen waren. Ik had hetzelfde gevoel als mevrouw Taelman: het zijn zaken die nu worden vastgesteld, maar het is in feite logisch dat men eerst kijkt naar wat bestaat. U zei zelf dat Gent, Antwerpen, Hasselt een systeem hebben. Waarom heeft men niet eerst gekeken wat de mogelijkheden waren om daarop dan verder te bouwen?

U hebt ook gezegd dat we verschuiven van een systeem van het in kaart brengen van de vraag naar het in kaart brengen van het aanbod. U begrijpt dat dat noodzakelijk kan zijn vanuit praktische overwegingen. Een belangrijk element bij de kinderopvang was een juist zicht te krijgen op de vraag. Als we daar zicht op hebben, kunnen we daar beleidsmatig ook iets mee doen. Dan kunnen we vaststellen waar er een tekort is of een overaanbod. Dat zijn de gegevens waarmee je de programmatie verder kunt uitbouwen.

Als men evolueert naar het aanbodsysteem, missen we een stuk van het vraagsysteem en kunnen we geen volledige analyse meer maken.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, iedereen heeft de mond vol van een meer vraaggestuurd systeem. Als je vraaggestuurd wilt werken en vanuit de helikopter zicht wilt hebben op het aanbod en de match, moet je natuurlijk een ingangspoort vinden die door iedereen wordt gebruikt of moet je minstens zeker zijn dat je alle vragen registreert. Dat was ook de redenering die achter het oorspronkelijke initiatief zat.

Diegenen die dat conceptueel hebben bedacht met de introductie van het nieuwe systeem, hadden wel degelijk een ambitie, namelijk om de match veel meer vanuit de vraag te organiseren, met een goed zicht op hoe de tekorten zich situeren.

Daaruit is gebleken – en dat is het voordeel van het proefproject – dat men aan de ene kant de ouders moet verplichten om zich via elektronische weg te registreren, of zich te laten registreren door het loket. Dat neemt een behoorlijke drempel weg voor sommigen. Aan de andere kant waren de voorzieningen niet allemaal enthousiast of bereidwillig over de idee dat de match op die manier kon worden georganiseerd. Daarmee, denk ik, ook vanuit de traditie van Kind en Gezin, moeten we proberen om voor heel de transitie van het decreet Kinderopvang een zeer groot draagvlak te behouden en veel overleg te organiseren.

Het raadgevend comité wil proberen om een eerste stap vanuit een ander perspectief te plaatsen zonder die ambitie van goede kinderopvang te verlaten. Men wil eerst meer zicht krijgen op het aanbod dat zich uit en wat ervan beschikbaar is. In de eerste maanden van 2015 zal het onderzoek rond 'best practices' klaar zijn. Ik hoop natuurlijk dat we daarmee bouwstenen vormen zonder de ultieme ambitie op te geven. Het idee dat we dat op een bepaald moment toch op een goede manier zouden kunnen doen, is op zich behartigenswaardig. Blijkbaar moeten we dat in de praktijk meer faseren en lijkt het aangewezen om met het andere eerst te beginnen.

De heer Bart Van Malderen (sp-a): Minister, ik heb hier enige ervaring mee. Inzake de best practices zou het misschien nuttig zijn om bovenlokale initiatieven in de scope op te nemen. Het RESOC (regionaal sociaal-economisch overlegcomité) in Zuid-Oost-Vlaanderen heeft een gelijkaardige website ontwikkeld. RESOC Waas en Dender heeft dat ook gedaan. Ik kan u al enkele evaluatiepunten meegeven, al was het maar omdat ik daar in een vorig leven

voorzitter ben geweest. Die websites worden veelvuldig geraadpleegd. Een website lost natuurlijk geen tekorten op. Het is geen beheersmiddel, het is een informatief instrument.

Wie gaat surfen, zoekt vaak flexibele snelle hulp. Men treedt buiten het vaste stramien, om wat voor reden ook. Men zal snel een middel moeten vinden om ook online echt vrije plaatsen te registreren. Mijn ervaring leert dat voorzieningen niet altijd onmiddellijk online zijn. Het zijn enkele tips uit de praktijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van de heer Jan Bertels tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de gevolgen van het wegvallen van de subsidies voor animatie in woonzorgcentra – 274 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

De heer Jan Bertels (sp-a): Minister, u was ook aanwezig op de trefdag van de VVSG vorige week. Waarschijnlijk hebt u daar ook gehoord dat de aankondiging om de subsidies voor animatoren in rusthuizen te schrappen, voor ongerustheid zorgt. Zorgnet Vlaanderen schat dat een integrale doorrekening van deze factuur aan de rusthuisbewoner op jaarbasis 720 euro zou kosten.

Aan de andere kant kan men in de Vlaamse armoedebaarometer lezen dat personen ouder dan 65 jaar in Vlaanderen oververtegenwoordigd zijn in de armoedecijfers en dat ze meer kans maken om in een armoedesituatie te belanden dan een gemiddelde burger. Uiteraard weegt voor deze groep de factuur van het rusthuis zwaar, en wordt deze eventueel nog zwaarder in de toekomst.

Daarnaast gaven onder meer Zorgnet Vlaanderen en de VVSG aan dat de animatoren die evenementen organiseren het fysieke en mentale welbevinden van ouderen bevorderen, dat ze helpen in het aansturen van de vrijwilligers die belangrijke taken vervullen in de rustoorden, en dat ze soms een aanspreekpunt of detector zijn of waren van de zorgnoden.

Minister, de schrapping van deze subsidies betekent een relatief beperkt bedrag voor de Vlaamse begroting maar heeft zware gevolgen voor de betrokkenen. Zijn de woon- en zorgcentra al op de hoogte gebracht over hoe en wanneer de Vlaamse subsidies zullen wegvallen? Zo ja, wanneer? Zo nee, wanneer zal dit gebeuren gelet op het gegeven dat ook zij hun begroting tijdig moeten kunnen opmaken?

Is de berekening van Zorgnet Vlaanderen accuraat? Wat zou de extra kost zijn voor een rusthuisbewoner indien het integrale takenpakket van deze animatoren te zijnen laste valt? Hebt u of de administratie die berekening gemaakt?

Kan het doorrekenen van deze meerkost ervoor zorgen dat er meer ouderen de eindjes moeilijk aan elkaar kunnen knopen? Wat zijn de armoederisico's? Is hier een armoedetoets uitgevoerd? Zal die gebeuren bij de invoering van de maatregel?

Zijn er sociale correcties gepland? Daar animatoren de kwaliteit van leven voor onze ouderen optimaliseerden en niet alle ouderen in staat zijn deze extra kosten

te betalen, zijn er alternatieven om als financieel kwetsbare rusthuisbewoner toch van deze diensten te kunnen genieten?

Is er een inschatting gebeurd welk effect het schrappen van deze subsidie, en het mogelijkerwijze wegvallen van de animatoren of een deel ervan, heeft op de werkbaarheidsgraad binnen de woonzorgcentra?

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Mevrouw Elke Van den Brandt (Groen): Ik dacht dat dit debat bij de begrotingsbespreking opnieuw aan bod zou komen. In welke mate wordt effectief bespaard op animatoren? In welke mate gaan we naar een nieuwe manier zoeken om dit te financieren? Het arrest klaagt bepaalde financieringen aan, maar dat wil niet zeggen dat we de animatie in rusthuizen moeten opdoeken. Ik hoop oprecht dat deze regering de decretale verplichting voor animatoren wil behouden. Ik hoop dat de overheid haar verantwoordelijkheid neemt om dit correct te financieren.

Animatoren spelen een cruciale rol in het dagelijkse leven en welzijn van een rusthuisbewoner. Dat is geen luxe, geen fait divers, het is een kans voor de mensen om een beetje vreugde en blijheid te ervaren overdag.

Als we de animatoren niet meer financieren, zijn er een aantal mogelijkheden. We kunnen de rusthuisbewoners zelf laten betalen zodat de factuur duurder wordt. Dat kan dan voor alle rusthuisbewoners gelden, ongeacht of ze er gebruik van maken. Dat kan tot wrevel leiden: twee mensen die een kamer delen, betalen evenveel terwijl de ene geen gebruik maakt van de animatie en de andere wel. Dat is misschien karikaturaal, maar het scheidt toch concurrentie. Dat mogen we niet doen. Als enkel de gebruikers moeten betalen, maken we er een luxeproduct van. Alleen sommigen kunnen het zich permitteren. Dat willen we ook niet. De derde en hopelijk laatste optie is: geen animatie.

We moeten een zinvolle oplossing zoeken: een wettelijk correcte, eerlijke oplossing waarbij ouderen die animatie kunnen hebben. Zelfs als we ze afschaffen en de rusthuizen geen animatie meer hebben, dan komt die taak op anderen terecht. Dan gaan de ergotherapeuten of verpleegkundigen wellicht een meer animerende taak opnemen. We kunnen het niet weghalen. Besparen op personeel in rusthuizen en woonzorgcentra betekent gewoon dat de werklust voor de rest van het personeel nóg zwaarder wordt.

Twee weken terug hadden we een debat over de werklust en -omstandigheden in de woonzorgcentra. Daaruit bleek niet dat die mensen te veel tijd of energie hebben.

Ik sluit me aan bij de vraag van de heer Bertels. Wordt er bespaard op animatoren? Of wordt er gezocht naar een oplossing waarmee animatie in alle rusthuizen mogelijk blijft?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: U stelt dat de Vlaamse Regering zou hebben aangekondigd dat de animatiesubsidies voor de woonzorgcentra zouden worden geschrapt. Dit is echter nooit door de Vlaamse Regering gecommuniceerd. Zoals u dit in de pers hebt vernomen, zult u intussen ongetwijfeld via dezelfde weg vernomen hebben dat het besparen op de betreffende subsidies voor mij geen optie is en dus ook niet in de begroting voorkomt.

Ik informeer u hierbij over mijn intentie om de beschikbare werkingssubsidies voor de animatiefunctie in woonzorgcentra te heroriënteren. Dat is niet voor

2015, volgend jaar blijft alles zoals het was. Ik wens deze subsidie, die op vandaag een totaalbedrag van 47 miljoen euro bedraagt, in de toekomst te heroriënteren naar een systeem dat rekening houdt met de zorg- en ondersteuningsnoden van cliënten en dit ongeacht het statuut van het woonzorgcentrum. Het is zo dat op vandaag enkel woonzorgcentra met een vzw of openbaar statuut deze subsidies ontvangen.

We gaan de kans benutten om de huidige instellingsfinanciering van de animatiesubsidies om te zetten in een persoonsgerichte financiering. In een latere fase kunnen we deze dan integreren in het nieuwe financieringsmodel voor de ouderenzorg dat we zullen ontwikkelen binnen de Vlaamse sociale bescherming. Aangezien de betreffende subsidies niet zullen worden geschrapt, is er vandaag ook geen sprake van een extra kost voor de bewoner, noch van sociale correcties of verhoogd armoederisico of een impact op de werkbaarheidsgraad binnen de sector.

De heer Jan Bertels (sp.a): Ik dank u voor uw antwoord, minister. Dat is geruststellend. Als ik het goed begrijp: bij de begroting 2015 hoort een heel algemene bepaling dat de regering de financieringsstromen voor de rusthuizen en woonzorgcentra kan aanpassen, maar dat geldt dus niet voor de animatiesubsidies. Als het nog niet geldt voor 2015, is de heroriëntering met betrekking tot animatiesubsidies dan voor 2016? Of nog later?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Vera Jans (CD&V): Ik ben zeer tevreden dat u aan de heroriëntering van de subsidie voor animatiewerking gaat werken en dat meer persoonsvolgend gaat bekijken. Het is in de vorige legislatuur al gebleken dat er een discrepantie was tussen vzw's en andere gesubsidieerde instellingen en de commerciële of onafhankelijke instellingen. Ik ben blij dat het systeem nu van toepassing zal zijn voor alle woonzorgcentra. Ik kijk ernaar uit om de modaliteiten hier volgend jaar verder te bespreken.

Mevrouw Elke Van den Brandt (Groen): Ik dacht dat het juist omgekeerd was. De reden voor de discrepantie is natuurlijk dat de animatie op een andere manier wordt gefinancierd. We moeten gewoon zien dat er in beide types van woonzorgcentra animatie is en dat de overheid haar verantwoordelijkheid neemt. Als we de animatie decretaal opleggen aan de woonzorgcentra, moeten we voor de financiering zorgen.

Er is een Arbitragearrest. Hoe gaat u daarmee om? Ik had begrepen dat er wel een probleem was met de huidige financiering. We moeten gaan heroriënteren. Kan dat? Zullen we door die uitspraak op korte termijn in de problemen komen of niet?

Wat bedoelt u met heroriënteren? Zullen de commerciële rusthuizen de financiering krijgen waar ze recht op hebben? Het mag geen gelegenheid zijn om terug naar de oude situatie te gaan waarbij er wel ongelijkheid bestond tussen de verschillende types.

De heer Bart Van Malderen (sp.a): Ik zal het verduidelijken, minister. In 2015 verandert er niets. Vanaf 2016 wordt het persoonsgebonden, en het onderscheid tussen commerciële en niet-commerciële rusthuizen wordt weggewerkt. Betekent dit dat het gemiddelde bedrag per gebruiker daalt? Behoudt u animatie als functie binnen de normering?

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, ik vind het fantastisch dat we, op het moment dat de begroting 2015 is ingediend, gaan discussiëren over de begroting 2016. Volgend jaar wijzigt het systeem niet. In de loop van volgend jaar krijgt u

uiteraard de kans om mij te ondervragen. Desgevallend kunnen we de regelgeving aanpassen en een financiering doen die niet wordt bepaald door het statuut van de exploitant.

Daar zijn vele redenen voor. Momenteel zijn er die teren op het juridisch statuut van de exploitant. Dat is niet altijd 100 procent zuiver. Er zijn vzw's die duidelijk onderdeel zijn van commerciële groepen en dergelijke. Het wordt steeds minder relevant om op dat criterium financieringssystemen te ijken. Het is ook nog niet mogelijk om daar nu al budgettaire uitspraken over te doen. Er is een klein groeipad in het meerjarenplan ingeschreven voor de animatiesubsidie. We gaan in de loop van volgend jaar bekijken hoe we dat gaan organiseren. We hebben het principe wel al vastgelegd: we gaan het meer koppelen aan kenmerken die betrekking hebben op de bewoners. Dat criterium zullen we in dat systeem inbrengen. Volgend jaar onderzoeken we in overleg met de sector hoe we het systeem kunnen operationaliseren.

De heer Jan Bertels (sp.a): Ik denk dat er veel mensen gerustgesteld zijn, voor 2015 dan toch. Ik begrijp uw antwoord met betrekking tot de begroting 2016. Ik heb ook begrepen dat u toch voor een klein – of een groot – groeipad gaat ijveren voor de subsidies voor animatie in de woonzorgcentra. Dat zou natuurlijk goed zijn, aangezien u het toepassingsgebied gaat verruimen naar andere woonzorgcentra die er nu niet van kunnen genieten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Vera Jans tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over preciaire subsidiëring van startende woonzorgcentra – 213 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Vera Jans (CD&V): Ik heb een vraag ingediend over de preciaire toestand van startende woonzorgcentra. Dat thema komt hier regelmatig aan bod, de context is bekend.

In de voorbije legislatuur kon een sterkere aangroei van woongelegenheden, de bedden dus eigenlijk, in woonzorgcentra worden genoteerd. De voorbije jaren werd gezocht om de capaciteit die in portefeuille werd gehouden, te activeren, en daar zijn we in geslaagd. De mogelijkheid om nieuwe voorafgaande vergunningen toe te kennen op basis van jaarlijkse bijgestelde programmatiecijfers werd 'on hold' geplaatst. Verwacht mag worden dat op korte termijn, nu de erkenningskalender eraan komt, nog enkele duizenden woongelegenheden in exploitatie gaan.

De huidige subsidiëring van woonzorgcentra, sinds kort een Vlaamse bevoegdheid, biedt als voordeel dat zij voor 'gevestigde' woonzorgcentra, waarbij gewerkt wordt met een facturatie- en een referentieperiode, een zekere voorspelbaarheid en stabiliteit inhoudt.

Mijn vraag gaat over de startende woonzorgcentra, die talrijk zijn en zeer kwetsbaar. Het niet beschikken over rvt-capaciteit (rust- en verzorgingstehuis) is daar niet vreemd aan. Op de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid van juni 2012 werd beslist dat de Vlaamse Gemeenschap 1324 bijkomende rvt-vergunningen kon toewijzen. De toegenomen opnamecapaciteit van de Vlaamse woonzorgcentra en de zorgzwaarte van de bewoners waren daar niet vreemd aan. De laatste verdelingsronde vond plaats in 2013 en gebeurde in twee fasen.

Tot de laatste verdelingsronde in de voorbije legislatuur werden op basis van protocolakkoorden systematisch inspanningen gedaan om de zogenaamde rvt-dekkingsgraad op te trekken. Volgens mijn informatie kunnen 85,8 procent van de zwaar zorgbehoevenden rekenen op rvt-omkadering.

Dat het niet beschikken over rvt-bedden voor mensen met een zwaarder zorgprofiel een woonzorgcentrum financieel onder druk zet, is een gekend probleem in Vlaanderen, dat zich veruit het sterkst manifesteert in Limburg. Door de sterke inhaalbeweging hier zijn hier zeer veel nieuwe bedden opengegaan of gaan ze binnenkort open.

Minister, hebt u kennis van de preciaire financiële situatie van startende woonzorgcentra? Welke parameters bepalen volgens u de preciaire financiële situatie van startende woonzorgcentra? Welk percentage van de Vlaamse woonzorgcentra beschikt momenteel niet over een rvt-financiering? En welk aandeel daarvan kan als nieuwe, startende woonzorgcentra worden aangemerkt? Beschikt u over informatie dat startende woonzorgcentra zonder rvt-capaciteit 'noodgedwongen' minder zware zorgprofielen aantrekken? Welk perspectief biedt u aan startende woonzorgcentra?

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Mevrouw Martine Taelman (Open Vld): Voorzitter, ik ben blij dat mevrouw Jans erkent dat het een probleem is dat zich niet alleen in Limburg voordoet, maar ook in de rest van Vlaanderen. Minister, ik ben benieuwd naar uw antwoorden.

Het rapport van de zorginspectie 'Vlaamse Woonzorgcentra: een stand van zaken na drie jaar inspectiewerk' leert ons dat de woonzorgcentra in grote mate verzorgingstehuizen geworden zijn. Het rapport toont aan dat het aandeel van zwaar zorgbehoevenden binnen de totale populatie van de geïnspecteerde voorzieningen 70 procent is. Het rapport merkt op dat dit zeker het geval is voor een voorziening met een rvt-erkenning maar ook voor de anderen.

Ondanks het ontbreken van de bijkomende erkenningen en de daaraan gekoppelde hogere financieringen doen sommige van de voorzieningen inderdaad inspanningen om de bewoners met een zwaarder zorgprofiel op te vangen en zetten ze bijkomend personeel in. Dit toont aan dat de problematiek van de rvt-erkenning ruimer is dan uitsluitend deze van startende woonzorgcentra. Ook bestaande woonzorgcentra met enkel rob-bedden (rustoord voor bejaarden) worden geconfronteerd met dit probleem omdat een bewoner die nog relatief goed binnenkomt in de loop der jaren minder valide en zwaar zorgbehoevend kan worden. Het is dus ook een probleem van uitbreidingen. Kunt u monitoren wat de leefbaarheid van voorzieningen zal zijn? Misschien worden we geconfronteerd met faillissementen in de sector en problemen die zich niet zouden mogen stellen gelet op de vergrijzing.

Het Vlaams regeerakkoord wil werk maken van een nieuw organisatie- en financieringsmodel voor de residentiële ouderenzorg en stelt: "Vooraleer grondige wijzigingen aan te brengen aan de bestaande financieringssystemen, zullen concepten van persoonsvolgende financiering in de ouderenzorg worden uitgetest." Dat denkspoor moet zeker gevolgd worden. Eerder dan voorzieningen te financieren, moeten we mensen financieren in functie van hun zorgbehoevendheid. We beseffen ook dat dit geen budgettair wondermiddel is, maar het zal er wel voor zorgen dat de financiering van zwaar zorgbehoevenden terecht komt bij de juiste personen en daar waar extra personeelsinzet moet gebeuren, los van de juridische structuur van de voorziening en los van het feit of de voorziening jong of oud is.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, dames en heren, de financiële gezondheid van alle woonzorgcentra, zowel startende als andere, wordt systematisch opgevolgd door de financiële cel van de Zorginspectie. De Zorginspectie doet dit onder andere op basis van de jaarrekeningen die worden ingediend bij de Nationale Bank van België en de evolutie van RSZ-schulden. Soms duurt het voor startende rechtspersonen langer vooraleer er een jaarrekening beschikbaar is omdat het eerste boekjaar maximaal 23 maanden en 30 dagen kan duren.

In het systeem waarbinnen de opvolging van de financiële situatie van het woonzorgcentrum gebeurt, wordt niet aangegeven of het om een startend woonzorgcentrum gaat. Bijgevolg kunnen we geen door onze eigen administratie onderbouwde uitspraken doen die enkel betrekking hebben op starters.

Zoals bij elke startende onderneming is ook bij de start van een woonzorgcentrum de opmaak van een zorgstrategisch plan houdende een accurate omgevings- en marktanalyse, interne en externe sterkte-zwakteanalyse, toekomstscenario's enzovoort en een financieel plan, een kritische succesfactor. Het financieel plan dient een realistische inschatting te bevatten van de te verwachten inkomsten en uitgaven en een buffer voor niet te voorspellen situaties. Een correcte dagprijssetting maakt hiervan onderdeel uit.

Ook bij een woonzorgcentrum, net zoals bij elke startende onderneming, kunnen de aanloopkosten oplopen in verhouding tot de inkomsten. Voor startende woonzorgcentra specifiek beïnvloeden de bezettingsgraad, de zorgzwaarte van de bewoners en het al dan niet kunnen beschikken over een rvt-erkenning in sterke mate de inkomsten. Wanneer de nieuw beschikbare woongelegenheden niet tijdig worden ingevuld zoals gepland of wanneer de effectieve zorgzwaarteprofielen van de opgenomen bewoners niet overeenstemmen met de in het financieel plan geraamde zorgprofielen, kan dit een negatieve invloed hebben op de geplande inkomsten en aldus op het resultaat.

Hetzelfde geldt wanneer men in het financieel plan van het startend woonzorgcentrum een rvt-erkenning van 25 woongelegenheden plant en de personeels-effectieven hiernaar uitbouwt, maar er onvoldoende rekening mee heeft gehouden dat er vanuit de overheid geen mogelijkheden tot rvt-erkenningen in het vooruitzicht worden gesteld.

De laatste schijf voor bijkomende rvt-bedden was in het derde protocolakkoord initieel gepland op 1 oktober 2010. Vanuit de Vlaamse Gemeenschap werd ervoor gepleit om de beschikbare middelen die binnen het derde protocolakkoord voorzien waren voor zorgvernieuwing, te kunnen aanwenden voor bijkomende rvt-erkenningen. Op de interministeriële conferentie van 18 juni 2012 werd een aanhangsel bij het derde protocolakkoord ondertekend, dat Vlaanderen in staat stelde om nog 1324 rvt-vergunningen te verlenen.

Naar aanleiding hiervan vond een laatste verdeling van rvt-bedden plaats, en dit op basis van de criteria vastgelegd in de ministeriële omzendbrief van 20 augustus 2012 en 11 februari 2013. Ik nodig de initiatiefnemers van nieuwe woonzorgcentra uit om zich bij de opmaak van hun zorgstrategisch en financieel plan goed te informeren en te documenteren en eventueel hiervoor deskundig advies in te roepen, zodat ze een financieel haalbaar project en gezonde onderneming kunnen waarmaken. Het is wenselijk dat zij hierbij rekening houden met een realistische inschatting wat betreft de verhouding tussen de aanloopkosten en de inkomsten.

Op 1 oktober 2014 waren er in Vlaanderen 778 erkende woonzorgcentra waarvan 669 woonzorgcentra, of ruim 85 procent, een rvt-erkenning hebben. 109

woonzorgcentra hebben geen rvt-erkenning. Sinds 1 januari 2013 werden 24 nieuwe startende woonzorgcentra erkend.

Uit cijfers van het RIZIV – dat zijn cijfers voor België en niet specifiek voor Vlaanderen – kan worden vastgesteld dat het aantal ligdagen voor bewoners met een zorgprofiel in de O-categorie in rob – bewoners met de laagste zorggraad dus – in de periode van 2007 en 2012 gedaald is met 4 procent, met name van 19,4 naar 15,4 procent. In dezelfde periode daalde het aantal ligdagen voor de bewoners met een zorgprofiel in de A-categorie in rob – eveneens bewoners met een lage zorggraad – met 0,8 procent en steeg voor alle zwaardere zorgcategorieën B, C en Cd het aantal ligdagen.

Uit deze gegevens kunnen we concluderen dat het zorgprofiel van de bewoners in woonzorgcentra zwaarder wordt. Uit het beschikbare cijfermateriaal kan niet worden vastgesteld dat woonzorgcentra in het algemeen noodgedwongen mensen opnemen met een minder zwaar zorgprofiel. Mensen wensen immers zo lang mogelijk thuis te blijven, wat we ook toejuichen. Ook deze legislatuur zullen we hierop inzetten, zoals u kon lezen in het Vlaams regeerakkoord. Om dit mogelijk te maken, zetten we de laatste jaren volop in op uitbreiding en profilering van de thuiszorg.

Heel wat woonzorgcentra hebben de afgelopen jaren hun zorg- en ondersteuningsaanbod gedifferentieerd en bieden assistentiewoningen en thuiszorg-ondersteunende zorgvormen aan, zoals centra voor kortverblijf en dagverzorgingscentra. Het woonzorgcentrum wordt als collectieve woonzorgvorm in toenemende mate een voorziening waar personen met een langdurige, intensieve en complexe vraag naar zorg en ondersteuning een beroep op zullen doen. Het is belangrijk dat nieuw startende woonzorgcentra hiermee rekening houden.

Een eerste perspectief blijkt reeds uit de cijfers met betrekking tot de toename van het aantal woongelegenheden. In de periode van 1 januari 2009 tot 1 januari 2014 werden er 6472 bijkomende woongelegenheden gerealiseerd. Dit vertegenwoordigt een toename van 10 procent. Voor het jaar 2014 waren er op 30 september 2014 in totaal reeds 1981 bijkomende woongelegenheden in woonzorgcentra erkend of hadden een erkenning aangevraagd. Dat staat los van de kortverblijfplaatsen. We gaan ervan uit dat in het laatste kwartaal nog voor een aanzienlijk aantal bijkomende woongelegenheden in woonzorgcentra een erkenning zal worden aangevraagd. Voor 2014 evolueren we dus naar een historisch aantal nieuwe plaatsen in woonzorgcentra. Startende woonzorgcentra hebben de afgelopen jaren dus aantoonbaar ten volle initiatief kunnen nemen en uitbouwen.

Voor een tweede perspectief verwijs ik naar het initiatief dat genomen werd in de vorige legislatuur, namelijk de erkenningskalender. Om de financiering van bijkomende woongelegenheden te kunnen garanderen binnen het beschikbare budget, werd via het besluit van de Vlaamse Regering van 20 december 2013 het principe van een erkenningskalender ingevoerd. Het principe is dat men minstens twee jaar vooraf laat weten in welk trimester van welk jaar men de bijkomende capaciteit wenst te realiseren en aldus een erkenning zal aanvragen. Via het invoeren van deze erkenningskalender beschikt de overheid over een instrument om de uitgaven te beheersen. Anderzijds biedt een goedgekeurde erkenningskalender aan de voorzieningen de zekerheid dat hun capaciteitsuitbreiding erkend zal worden en bijgevolg gefinancierd kan worden. Vroeger betrof het een financiering ten laste van het RIZIV en dat is het nog altijd. We komen strikt genomen pas in het verhaal voor vanaf 2015, en dan nog zal het RIZIV voor onze rekening de financiering voortzetten.

Concreet moet ten laatste op 1 januari van het tweede jaar voor het jaar waarin men wil openen, een erkenningskalender worden ingestuurd. Op die manier is er voor de voorzieningen bij uitstel of weigering van de erkenningskalender nog voldoende tijd om de plannen bij te sturen en zijn er geen onnodige kosten gemaakt.

2015 is een overgangsjaar. De voorzieningen krijgen de mogelijkheid om ten laatste tegen 31 december 2014 hun aanvraag tot opname in de erkenningskalender over te maken aan de bevoegde administratie. Die heeft 120 dagen de tijd om de erkenningskalender op te stellen. In concreto betekent dit dat woonzorgcentra ten laatste tegen begin mei 2015 in kennis worden gesteld over de erkenningskalender voor de jaren 2015, 2016 en 2017. Uiteraard zullen we er rekening mee houden dat wie in 2015 start, al de investering heeft gedaan. Het is niet de bedoeling dat ze in een vacuüm terechtkomen.

Bij een verdeling van rvt-erkenningen werden in het verleden steeds prioritair erkenningen toegekend aan woonzorgcentra die nog niet over een rvt-erkenning beschikten, waaronder de startende woonzorgcentra, en konden aantonen dat ze zwaar zorgbehoevende bewoners huisvesten. Zoals reeds eerder gemeld, verkregen sinds 1 januari 2013 24 nieuwe startende woonzorgcentra een rvt-erkenning. Op dit moment zijn er geen bijkomende rob/rvt-reconversies gepland, omdat daar momenteel geen middelen voor beschikbaar zijn.

Voor 2015 gaat, wat betreft Vlaanderen, de budgettaire prioriteit naar de financiering van de noodzakelijke bijkomend te erkennen woongelegenheden in rob, waarover we het ongetwijfeld zullen hebben tijdens de begrotingsbesprekingen. Ondertussen zal er verder onderzocht worden of en op welke wijze bijkomende financiering voor zwaar zorgbehoevende personen die verblijven in een woongelegenheden met een rob-statuuut, kan worden gerealiseerd. In de loop van deze legislatuur plan ik alleszins werk te maken van een nieuw financieringsmodel voor de residentiële ouderenzorg, rekening houdend met de doelstelling om zorgbehoevendens zolang mogelijk de regie over hun leven te laten voeren. Het concept van de persoonsvolgende financiering op basis van objectief vaststelbare zorgzwaarte willen we alvast conceptueel uitwerken en uittesten. Dit conceptueel kader zal een onderdeel vormen van de Vlaamse sociale bescherming.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Vera Jans (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. We zijn altijd voorvechter geweest van extra bedden in de ouderenzorg. We kunnen wel degelijk invloed hebben op het creëren van extra capaciteit. Die bedden zijn ook nodig. Met de erkenningskalender bieden we duidelijkheid aan die initiatieven en woonzorgcentra die willen weten waar ze staan. Als ze willen bouwen, moeten er middelen tegenover staan. Dit verhaal gaat erg breed. In het regeerakkoord is het nieuwe financieringsmodel opgenomen en dit zal tijdens de begrotingsbesprekingen zeker aan bod komen.

Ik vind het belangrijk dat u uit de cijfers niet kunt opmaken dat startende woonzorgcentra effectief zoeken naar minder zware zorgprofielen. We moeten daar waakzaam over blijven. De juiste zorg moet worden aangeboden. Het continuüm dat we met de regelgeving en de financiering willen bewerkstelligen, komt er daadwerkelijk. We zullen het hier nog vaak over hebben.

Het spreekt voor zich dat elk nieuw woonzorgcentrum zich erg goed moet informeren en documenteren. Ik ga ervan uit dat uw diensten en de Vlaamse administratie met hun expertise ter beschikking staan van die centra. Dat is ook nodig in deze complexe sector.

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Mevrouw Martine Taelman (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw zeer uitgebreide antwoord. Tijdens de begrotingsbesprekingen zullen we daarover zeker nog uitvoerig debatteren. Ik benadruk nogmaals dat voor starters de stabiliteit en de rechtszekerheid inzake financiering erg belangrijk is. Ik vraag ook dat de Vlaamse overheid veel aandacht besteedt aan duidelijke en transparante communicatie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Griet Coppé tot mevrouw Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, en tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de evaluatie van en de conclusies uit de afgelopen proefprojecten Wonen-Welzijn – 275 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Mevrouw Griet Coppé (CD&V): Voorzitter, minister, in de vorige legislatuur keurde u samen met de toenmalige minister van Wonen een conceptnota 'Samenwerking Wonen-Welzijn' goed. Er werden een duidelijke afbakening van de kerntaken, samenwerking tussen de administraties en budgettaire engagementen afgesproken, teneinde een antwoord te bieden op de groeiende lokale vraag naar afstemming van het beleid voor wonen en welzijn. De welzijnssector vroeg een woonbeleid dat inspeelt op nieuwe zorgnoden, terwijl steeds meer sociale huurders aangepaste begeleiding nodig hebben.

In het najaar van 2010 lanceerden de ministers een oproep naar samenwerkingsprojecten tussen Wonen en Welzijn. Uit de honderd ingezonden voorstellen werden er in het voorjaar van 2011 elf projecten uitgekozen. De totale looptijd van de projecten bedroeg drie jaar. Ze startten op 1 september 2011 en liepen ten laatste af op 31 augustus 2014. De Vlaamse minister bevoegd voor de bijstand aan personen zou aan elk project gedurende de looptijd, een subsidie toekennen voor de personeels- en werkingskosten. De projecten waren zeer divers: het OCMW van Roeselare kreeg woonbegeleiding voor personen met een verslaving, in Gent kregen kwetsbare ouderen adl-ondersteuning (activiteiten van het dagelijks leven) in de sociale huisvesting en nog een ander project focuste op de huisvesting voor ex-gedetineerden. In totaal werd er voor de proefprojecten 788.000 euro vrijgemaakt.

Bedoeling was om op zoek te gaan naar innovatieve projecten die binnen de huidige regelgeving niet of moeilijk gerealiseerd kunnen worden. De projecten moesten leiden tot een structurele samenwerking tussen een sociale woonactor en een actor in de welzijnssector.

Hoeveel middelen werden uiteindelijk effectief aangewend voor de proefprojecten? Hoeveel personen werden in deze elf projecten begeleid? Werden sommige begeleidingen vroegtijdig stopgezet? Zo ja, waarom? Kunnen sommige cliënten intussen zelfstandig wonen en doorstromen naar de reguliere sociale huisvesting? Hebt u reeds de evaluatieverslagen van de experimenten ontvangen? Zo ja, wat zijn de conclusies? Zo neen, wanneer zult u die ontvangen? Kunt u reeds een tussentijdse stand van zaken bezorgen? Welke knelpunten werden succesvol aangepakt in de samenwerking? Kunnen deze oplossingen over heel Vlaanderen worden toegepast? Worden bepaalde

samenwerkingen voortgezet? Moet de regelgeving worden aangepast? Plant u een vervolg op de conceptnota 'Samenwerking Wonen-Welzijn'?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, de samenwerking Wonen-Welzijn is een thema dat me na aan het hart ligt. De conceptnota en de elf proefprojecten kunnen een goede aanzet zijn. Ik gebruik duidelijk het woord 'aanzet' omdat ik ervan overtuigd ben dat we moeten gaan naar een veel meer structurele verankering. Als we de vermaatschappelijking van zorg en inclusie hoog in het vaandel dragen, dan betekent dit dat mensen met een zorgnood ook echt in de gemeenschap moeten kunnen wonen. Niet iedereen kan dat zonder een bepaalde ondersteuning, tijdelijk of langdurig en op maat. Ik ben ook erg benieuwd naar de resultaten van de pilootprojecten en het vervolg ervan in de vorm van structurele maatregelen.

De heer Bart Van Malderen (sp.a): Minister, in deze commissie en ook hierbuiten delen we de overtuiging dat het succes van vermaatschappelijking van zorg en inclusie in grote mate zal afhangen van doorbraken die we realiseren op het gebied van de combinatie Welzijn en Wonen.

Werken is daarin belangrijk, maar wonen is daarin volgens mij heel cruciaal. Uit tal van rapporten blijkt dat we nog wel wat afstand moeten afleggen. Ik kijk dan ook uit naar uw antwoord op deze vraag, maar vooral ook naar de beleidsconclusies die daaruit worden getrokken.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, het besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2011 tot toekenning van een subsidie aan de geselecteerde projecten uit de experimentenoproep Wonen-Welzijn regelt de financiering vanuit het beleidsdomein Welzijn voor de personeels- en werkingskosten van de elf projecten voor een looptijd van drie jaar, namelijk van 1 september 2011 tot 31 augustus 2014.

Met het besluit van de Vlaamse Regering van 9 mei 2014 werd de looptijd voor de subsidiëring van die projecten verlengd tot 31 augustus 2015. De subsidies vanuit het beleidsdomein Welzijn bedragen 3.335.124,04 euro.

Parallel worden de projecten gesubsidieerd vanuit het beleidsdomein Wonen ter ondersteuning van de investeringskosten, voor bouw- en/of renovatiewerken. Dit voor een bedrag van 5.786.000,00 euro. Het totale budget voor de elf proefprojecten Wonen-Welzijn zal aan het eind van de looptijd dus 9.121.124,04 euro bedragen.

Er is geen overzicht beschikbaar van het totaal aantal personen dat in de elf projecten werd begeleid. Het aantal begeleidingen varieert sterk van project tot project en is afhankelijk van de intensiteit van de begeleiding, van de doelstelling van het project en van de doelgroep waarmee wordt gewerkt.

Uit een tussentijdse evaluatie in 2013 blijkt dat slechts een kleine minderheid van de begeleidingen niet met succes werd afgerond. De redenen waarom een begeleiding vroegtijdig werd stopgezet, zijn telkens erg case-gebonden en werden voornamelijk niet opgelijst.

De projecten die een doorstroom organiseren naar zelfstandig wonen in een sociale woning leveren over het algemeen positieve resultaten. De doorstroom van kwetsbare groepen naar zelfstandige huisvesting wordt dus daadwerkelijk gerealiseerd, waarmee we onze doelstelling dan ook bereiken.

De projecten worden nu voor een tweede keer geëvalueerd. We kunnen op dit moment dus nog geen conclusies formuleren. Naar aanleiding van de evaluaties van de afzonderlijke projecten zal er een globaal evaluatiedocument worden opgemaakt met een overzicht van de beleidsconclusies.

Heel wat belemmeringen in de samenwerking tussen Wonen en Welzijn worden in de projecten aangepakt. De expertise die werd opgebouwd met die projecten zal in grote mate over heel Vlaanderen kunnen worden gedeeld.

Ik kan een voorlopig overzicht geven van de knelpunten die werden aangepakt. Wat het verbinden van huren en begeleiding betreft, zijn de proefprojecten aan de slag gegaan met verschillende begeleidingsvormen, alle met het doel om woonvaardigheden aan te leren, zelfstandig wonen te stimuleren, preventief problemen aan te pakken of uithuiszetting te vermijden. De begeleiding heeft daarbij geen vrijblijvend karakter.

Voor het organiseren van een vlottere toegang van specifiek kwetsbare doelgroepen tot sociale huisvesting trachten de proefprojecten voor specifieke kwetsbare doelgroepen, waaronder ex-gedetineerden, ex-drugverslaafden, psychiatrische patiënten en zorgwekkende zorgmijders, de doorstroom te verbeteren tussen een aantal zorgaanbodvormen, bijvoorbeeld gevangenis, psychiatrisch ziekenhuis, en het zelfstandig wonen in de sociale huisvesting. Daarbij wordt onder meer gewerkt met screeningsinstrumenten, waarmee de ideale match gezocht wordt tussen woning, huurder en begeleiding.

Op het vlak van de overgang van proefwonen naar zelfstandig wonen, krijgen kwetsbare huurders en kandidaat-huurders met beperkte woonvaardigheden de kans om in een begeleidingstraject het zelfstandig wonen te proberen, in de vorm van proefwonen, voordat ze een definitieve woning krijgen toegewezen.

Een ander knelpunt was een meer intersectorale samenwerking voor de begeleiding van de kwetsbare huurders in de sociale huisvesting. Dat gebeurt bijvoorbeeld aan de hand van multidisciplinaire teams, buddysystemen, intervisieteams enzovoort. Dat heeft een betere coördinatie van de hulpvragen en een snellere opstart van de begeleiding als gevolg.

Een volgend knelpunt was de ontschotting tussen de dienstverlening voor personen met een handicap en die voor ouderen. De hulpverlening voor personen met een handicap, bijvoorbeeld noodpermanentie of adl-wonen, wordt opengesteld voor kwetsbare ouderen, zodat zij langer zelfstandig thuis kunnen wonen.

Ten slotte verkennen verschillende projecten succesvol de mogelijkheden van alternatieve woonvormen. Die mogelijkheden variëren van de organisatie van woontraining in oefenstudio's of groepswoonings, tot zelfstandig wonen via cohousing.

De experimentele projecten Wonen-Welzijn krijgen de kans om te functioneren binnen een regelluw kader. Dat is essentieel voor de experimenten om de nodige maatschappelijke antwoorden te bieden op de noden van specifieke doelgroepen die nu steeds achter het net leken te vissen. Het regelluwe kader waarin die projecten opereren, zal eind augustus 2015 aflopen.

De projecten zullen van het laatste projectjaar gebruikmaken om hun werking te verankeren binnen de mogelijkheden die de regelgeving vandaag biedt. Indien hiertoe aanpassingen nodig zijn, moet dat blijken uit de eindconclusies en aanbevelingen.

De meeste projecten zullen de bestaande structurele samenwerkingen op het terrein kunnen voortzetten binnen de huidige regelgeving. In de praktijk komt de

samenwerking immers vaak neer op communiceren en op het begrijpen van elkaars bekommernissen.

Het overlegmodel tussen lokale woon- en welzijnsactoren biedt een alternatief voor al te uniforme oplossingen, die specifieke woon- en welzijnsvragen onbeantwoord laten. Daarnaast onderzoeken het Agentschap Wonen-Vlaanderen en het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, zoals gezegd, samen met de proefprojecten welke wijzigingen in de diverse regelgevingen nog moeten worden doorgevoerd opdat de samenwerkingsverbanden Wonen-Welzijn binnen de reguliere taakstelling van de verschillende actoren kunnen worden voortgezet. Voor de structurele verankering werd ook in de nodige budgettaire ruimte voorzien.

Heel wat actiepunten uit de conceptnota Samenwerking Wonen-Welzijn werden tijdens de vorige legislatuur gerealiseerd. We zijn er echter van overtuigd dat, net zoals uit de tussentijdse evaluatie van de proefprojecten blijkt, een verdere samenwerking zeer wenselijk is om de knelpunten Wonen-Welzijn verder aan te pakken. Ook in het regeerakkoord hebben we duidelijk aangegeven dat we de samenwerking tussen Wonen en Welzijn wensen voort te zetten.

Op basis van de input die daartoe werd aangeleverd door de Interdepartementale Cel Wonen-Welzijn, werken het Agentschap Wonen-Vlaanderen en het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin momenteel aan een analyse van de prioriteiten die de basis kunnen vormen van een verdere samenwerking. Die prioriteiten zullen uitgebreid worden besproken tijdens de eerstkomende vergadering van de Interdepartementale Cel.

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Mevrouw Griet Coppé (CD&V): Minister, uit uw antwoord begrijp ik dat de definitieve evaluatie pas volgend jaar in augustus zal volgen. Dan zal het definitieve rapport worden afgeleverd. Ik merk dat u na de eerste evaluatie toch al bepaalde thema's naar voren schuift die positief worden geëvalueerd.

Ik herinner mij dat bij de start van deze conceptnota vooral uithuiszettingen meerdere malen aan bod kwamen in actuele vragen in de plenaire vergadering. Vele mensen werden toen uit huis gezet, vooral dan vanuit de sociale huisvestingssector, omdat ze hun huishouden niet structureel konden ordenen. Dat was een van de redenen dat de conceptnota werd opgesteld. Daarin werd het onderwerp uitgebreid tot de vermaatschappelijking van de zorg en het opnemen van ex-drugsverslaafden, ex-gedetineerden en ex-psychiatrische patiënten.

Ik verneem over enkele projecten die ik zelf van heel dichtbij volg, niets dan positieve commentaren, vooral als er goede begeleidingsafspraken werden gemaakt tussen de woonbegeleiding, die meestal gebeurt vanuit de centra algemeen welzijnswerk (CAW's), en de welzijnsdiensten.

Minister, ik ben blij dat de budgetten verder werden uitgetrokken. Ik hoop, samen met u, dat dit een positief verhaal kan worden. Ik hoop dat wie het moeilijk heeft om zelfstandig te wonen, daar op die manier toch in kan slagen en kan doorschuiven naar het reguliere systeem. Ik hoop dat de mensen die anders geen plaats krijgen op de huurmarkt, op deze manier op een ordentelijke manier worden geholpen en bijgestaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de elektriciteitsschaarste en de communicatie daarover naar kwetsbare groepen – 296 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers (CD&V): Collega's, minister, mijn vraag om uitleg behelst de elektriciteitsschaarste, de mogelijk nakende afschakeling op bepaalde momenten en de communicatie daarover naar kwetsbare groepen en zorgvoorzieningen. Ik hoor op het terrein dat er heel wat vragen en terechte bezorgdheden leven.

De mogelijke stroomschaarste de komende winterperiode is op vele fora en ook op het vlak van beleid onderwerp van overleg, discussie en planning. In alle provincies werden afschakelplannen opgemaakt en hebben de gouverneurs verschillende vergaderingen georganiseerd met de burgemeesters en de ambtenaren noodplanning. Zo werden voor de afschakeling verschillende fases en gebieden afgebakend.

Minister, het spreekt voor zich dat er, zeker naar kwetsbare groepen toe, een gericht beleid nodig is. Ik denk dan bijvoorbeeld aan voorzieningen in de zorgsector.

Wij krijgen te horen dat er een regeling zou worden uitgewerkt met betrekking tot zorgvoorzieningen, maar concreet is daarover nog niet veel bekend. Voor ziekenhuizen zou er wel al een formele regeling zijn. Maar er bestaat nog heel veel onduidelijkheid, zeker voor de zorgsector.

In mijn eigen provincie, Antwerpen, heeft de gouverneur wel aan alle gemeenten gevraagd om risico's te inventariseren. Ik neem aan dat de meeste gemeenten op basis daarvan ouderenvoorzieningen, voorzieningen voor mensen met een beperking en kinderdagverblijven hebben aangeschreven en zo zicht hebben gekregen op de inventarisatie. Maar dat is natuurlijk nog geen concrete voorstelling van oplossingen.

Op het terrein bestaan er ter zake tal van vragen. Ik denk dan in zorgvoorzieningen bijvoorbeeld aan zuurstofbevoorrading, alternatiematrassen, oproepsystemen enzovoort. In tegenstelling tot ziekenhuizen beschikken zorgvoorzieningen meestal niet over noodstroomvoorzieningen. Als je met directies praat, krijg je een aantal voorbeelden aangereikt, zoals deuren die opengaan in afdelingen waar dat niet zo aangewezen is, bijvoorbeeld in psychiatrische zorgvoorzieningen.

Een eenduidige communicatie, duidelijkheid over de hiërarchie van te nemen maatregelen, een aanspreekpunt waar men met vragen terecht kan: het zijn allemaal zaken waarover op het terrein heel wat vragen bestaan.

Minister, er zijn ook veel mensen met zorgnoden die thuis verblijven. We ondersteunen dat op heel veel domeinen, met thuiszorg en dergelijke. Dat is altijd – ook nu weer – een van de speerpunten in het regeerakkoord. Maar die mensen hebben misschien ook op dit vlak nood aan een specifieke doelgerichte communicatie. Ik durf mij daar niet over uit te spreken, maar het kan zijn dat voor de zorg van een aantal van hen elektriciteit absoluut noodzakelijk is.

Minister, welk beleid voert Vlaanderen met betrekking tot de elektriciteits-schaarste en de communicatie daarrond ten aanzien van zorgvoorzieningen? Werd hierover overlegd met de federale overheid? Werd er effectief al een regeling uitgewerkt met betrekking tot de zorgvoorzieningen of zal dat nog gebeuren? Hoe worden de zorgvoorzieningen en de gemeenten waar die gelegen zijn, hierover geïnformeerd? Wat wordt in dat kader dan onder zorgvoorziening beschouwd?

Welk beleid voert Vlaanderen met betrekking tot de elektriciteitsschaarste en de communicatie daarrond ten aanzien van zorgbehoevende mensen die in de thuisomgeving wonen?

Via de diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg, thuisverpleging, huisartsen enzovoort kunnen mijns inziens toch al heel veel mensen worden bereikt. Het is dan belangrijk hun een eenduidige boodschap mee te geven. Heeft Vlaanderen ter zake initiatieven genomen, bijvoorbeeld naar steden en gemeenten en de thuiszorgdiensten toe? Werd daarover overlegd met de federale overheid?

Gebeurde er vanuit Vlaanderen al een communicatie naar zorgvoorzieningen die onder Vlaamse bevoegdheid vallen of zal dat nog gebeuren?

De voorzitter: Mevrouw Taelman heeft het woord.

Mevrouw Martine Taelman (Open Vld): Minister, ik had in verband met de elektriciteitsschaarste, het afschakelingsplan en de woonzorgcentra al een vraag gesteld over brandweernormen. Woonzorgcentra zijn verplicht om voor hun nooduitgangen en afdelingen voor dementerenden te voorzien in een systeem waarbij deuren automatisch openen bij brand of stroomuitval.

Ik hoop en denk dat we niet te maken zullen krijgen met een algemene stroomuitval, maar we moeten natuurlijk op alles voorbereid zijn. Als er zich zo'n situatie voordoet, betekent dat dat het personeel van de woonzorgcentra dat nodig is om binnen alles veilig te laten verlopen, ook aandacht zal moeten hebben voor het bewaken van de uitgangen.

Beheerders van woonzorgcentra stellen dat zij op een eenvoudige wijze het systeem kunnen aanpassen, waarbij alleen bij brand de deuren automatisch openen. De vraag is dan ook of zij toelating zullen krijgen om dat te doen bij de aangekondigde stroomuitval van deze winter.

Minister, zal de nieuwe situatie waarbij stroomuitval een realiteit zou kunnen worden, ertoe leiden dat de verplichte automatische opening van deuren bij stroomuitval opnieuw wordt geëvalueerd voor de toekomst?

Mevrouw Schryvers verwijst heel terecht naar de problematiek van zorgbehoevenden in een thuissituatie. Dat is natuurlijk een heel moeilijke vraag, dat besef ik. De voorzieningen zijn bereikbaar, daarmee kun je nog gemakkelijk communiceren. Maar mensen in een thuissituatie kunnen ook levensnoodzakelijke apparatuur hebben, zoals beademing die van elektriciteit afhankelijk is. De vraag is hoe je die mensen kunt bereiken. Wordt daaraan aandacht besteed? Werd daarvoor een plan opgesteld?

De heer Bart Van Malderen (sp.a): Minister, ik sluit graag aan bij de vraag van mevrouw Schryvers. Ik verwijs naar de ervaringen bij de laatste grote ramp die Vlaanderen op gemeentelijke schaal heeft getroffen, namelijk de treinramp in Wetteren. Daaruit is gebleken dat diegenen die het moeilijkst te bereiken waren en waarover het langst onzekerheid was, diegenen waren die thuiszorg nodig hadden. Ook de toegankelijkheid voor hulpverleners was daar lange tijd zeer

problematisch. Het ging dan over de toegankelijkheid van gebouwen en over het inschatten van veiligheidsproblemen.

Ik wil mij daar ten volle bij aansluiten. We moeten op alles voorbereid zijn. Woonzorgcentra, ziekenhuizen enzovoort hebben daarrond een aantal procedures. Het zou het best allemaal worden vermeden. Met de ervaring van de ramp in Wetteren in het achterhoofd, vraag ik alertheid voor de heel precieze situatie, zowel van zorgbehoevenden die thuis wonen als van zorgverstrekkers die aan huis moeten gaan en zich in een omgeving moeten begeven die niet echt gecontroleerd wordt.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, rond de communicatie hierover naar de sectoren zelf zijn er nog geen beslissingen genomen. Ik heb daarover op 13 oktober een brief gericht aan minister Homans, bevoegd voor het binnenlands bestuur, met de vraag hoe zij de zorginstellingen zal informeren.

Op dit ogenblik is er vanuit Zorg en Gezondheid nog geen communicatie gevoerd naar de zorgvoorzieningen over de energieschaarste die deze en komende winters zou kunnen worden verwacht. Voor de Vlaamse overheid neemt het Crisiscentrum Vlaamse overheid (CCVO) de coördinatie waar van de voorbereiding op en het omgaan met een eventuele afschakeling van de elektrische energie gedurende bepaalde avonden tijdens de winter.

Dit centrum valt tot 1 januari 2015 onder de bevoegdheid van minister Homans en daarna onder de verantwoordelijkheid van minister-president Bourgeois. Vandaar dat ik op 13 oktober hierover een brief richtte aan minister Homans, waarin ik vroeg om na te gaan of ze een zicht heeft op de provinciale noodplannen en, zo niet, om hierover een initiatief te nemen. Zo kan er duidelijkheid komen en kunnen problemen maximaal worden voorkomen.

In de eerste plaats onderzoekt de Vlaamse overheid hoe we enerzijds binnen de eigen organisatie kunnen bijdragen tot een lager energieverbruik, wat de kans op afschakeling vermindert, en hoe we tijdens een afschakeling verder kunnen functioneren. Daarnaast loopt ook de communicatie en afstemming met de federale overheid ter voorbereiding van een mogelijke stroomonderbreking via het CCVO.

In dat kader wordt binnen het Agentschap Zorg en Gezondheid momenteel een vraag behandeld van het CCVO over de potentiële impact van de energieschaarste op de woonzorgcentra en in de thuiszorg, de al genomen of nog te nemen preventieve maatregelen ten aanzien van en binnen deze sectoren in de aanloop naar de schaarste, samen met de crisismaatregelen die tijdens een onderbreking moeten worden genomen.

We weten ook dat de FOD Volksgezondheid een lijst opstelt van ziekenhuizen en verzorgingscentra die prioritair moeten worden heropgeschakeld, hervoed. We zullen die informatie uiteraard ook integreren.

Verder weten we dat de koepelorganisaties zich hierop aan het organiseren zijn en hierbij een belangrijke rol willen opnemen. We zullen dat in het structureel overleg met hen bespreken.

Er werd nog geen regeling uitgewerkt en een mogelijke aanpak voor de zorgvoorzieningen en de thuiszorg wordt onderzocht. Ik heb u ook gezegd waar de coördinatie voor Vlaanderen zich bevindt. Het spreekt voor zich dat er een communicatie zal moeten komen en dat die zich zal moeten uitstrekken tot de problematiek van de zorgbehoevende mensen die thuis wonen.

Zodra er meer duidelijkheid is, zal er gecommuniceerd worden. Het spreekt uiteraard voor zich dat niet alleen de erkennende en subsidiërende overheid kan optreden, maar dat dit een gedeelde verantwoordelijkheid is van de Vlaamse overheid. Het crisiscentrum moet op zijn coördinatie worden aangesproken om de voorzieningen en de lokale besturen te betrekken. De lokale besturen hebben tevens een bepaalde verantwoordelijkheid op te nemen. Het is voor mij van belang dat we niet allemaal naast elkaar blijven communiceren. Daarom stemmen wij ons af op de coördinerende minister op Vlaams niveau.

Ik volg u dat heel wat mensen bereikt kunnen worden via de diverse intermediairen zoals artsen, thuisverplegingsdiensten en ook lokale besturen. Eveneens denk ik dat het belangrijk is om preventieve maatregelen te nemen zoals het overbrengen van mensen naar een locatie waar de stroomvoorziening wel gegarandeerd kan worden. Ik denk dan bijvoorbeeld aan mensen die zuurstoftherapie krijgen.

Ik moet hierbij aanstippen dat het niet alleen gaat over mensen die gebruikmaken van de gezondheidszorg, maar dat het plan van aanpak en de communicatie breder gaan. Dit is belangrijk voor de hele welzijns- en gezondheidssector en dus ook de kinderopvang, de gehandicaptensector, diensten die aan woonbegeleiding doen enzoverder. De communicatiedragers van de agentschappen kunnen hierbij een rol spelen. Dit moet allemaal, zoals gezegd, gebeuren binnen een goede coördinatie.

In dit kader koos Kind en Gezin er bijvoorbeeld voor om in zijn maandelijkse Nieuwsbrief Kinderopvang de opvangorganisatoren erop attent te maken om vooraf tijdig na te denken over wat enkele uren afschakeling van de elektriciteit voor hun opvang kan impliceren.

Mevrouw Katrien Schryvers (CD&V): Dit is toch wel een belangrijk thema. We zijn intussen bijna eind oktober. Als ik het goed begrepen heb uit de communicatie van de gouverneurs aan de gemeenten, moeten we – tenzij we voor Nieuwjaar al een heel strenge winter krijgen – geen afschakeling verwachten vóór januari. Laat ons hopen dat die er helemaal niet moet komen, maar natuurlijk, zelfs al is het ten vroegste januari, dan is dat nog altijd dichtbij. Als er nog geïnventariseerd moet worden, is het nu toch wel hoog tijd. Ik noteer dat u eerder al een brief geschreven hebt aan minister Homans, verantwoordelijk voor het crisiscentrum. Ik wil u toch vragen om dat op te volgen, want de zorgvoorzieningen hebben daarover vragen. Het is goed dat u dat opneemt met de koepels, maar de mensen thuis, dat is nog een afzonderlijke categorie. Als de gemeenten nog moeten inventariseren, is het hoog tijd, dit kan geen uitstel van weken meer verdragen. Ik zal er dan ook op blijven aandringen.

Mevrouw Martine Taelman (Open Vld): Minister, ik kreeg geen antwoord op de vraag over de brandnormen en -deuren. Ik neem aan dat u dat niet onmiddellijk kunt beantwoorden. Ik wil aandacht vragen voor dat probleem. Dat is misschien redelijk gemakkelijk op te lossen. Ik wil dat het gesignaleerd wordt en dat erover nagedacht wordt.

Minister Jo Vandeurzen: Er zullen ter zake instructies worden geformuleerd. De brandweer en lokale besturen zullen daarover moeten afspreken. Ik stel voor dat ik u een kopie laat bezorgen als de instructies beschikbaar zijn. Dan hebt u dezelfde informatie als wanneer u naar de sector zelf gaat.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.